

International
JOURNAL OF SOCIAL, HUMANITIES
AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

Open Access Refereed E-Journal & Refereed & Indexed
JOSHASjournal (ISSN:2630-6417)

Architecture, Culture, Economics and Administration, Educational Sciences, Engineering, Fine Arts, History, Language, Literature, Pedagogy, Psychology, Religion, Sociology, Tourism and Tourism Management & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:17

2019

pp.547-559

journalofsocial.com

ssssjournal@gmail.com

TÜRKİYE'DE ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN AKILLI TELEFON BAĞIMLILIĞI: KAHRAMANMARAŞ ÖRNEĞİ

SMARTPHONE ADDICTION OF SECONDARY EDUCATION STUDENTS IN TURKEY: KAHRAMANMARAŞ SAMPLE

Kadir ŞİMŞEK

Öğretmen, MEB, Kahramanmaraş/Türkiye
kadirsimsk@yandex.com ORCID: 0000-0001-8321-5899

Doç. Dr. Beyhan ZABUN

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Felsefe Grubu Eğitimi ABD, Ankara/Türkiye
bzabun@gazi.edu.tr ORCID: 0000-0001-8974-9103

Article Arrival Date : 09.06.2019

Article Published Date : 05.08.2019

Article Type : Research Article

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.140>

Reference : Şimşek, K. & Zabun, B. (2019). "Türkiye'de Ortaöğretim Öğrencilerinin Akıllı Telefon Bağımlılığı: Kahramanmaraş Örneği", Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 5(16): 547-559

ÖZET

Akıllı telefonlar günümüzde en çok kullanılan elektronik araçlardan biridir. Günlük hayatın ayrılmaz bir parçası haline gelen akıllı telefonların kullanıcılar açısından hem olumlu hem de olumsuz etkilerde bulunduğu söylenebilir. Akıllı telefonların ilk ortaya çıktığı tarihlerden günümüze kadar kullanım oranlarının sürekli arttığı görülmektedir ayrıca yakın gelecekte de bu oranların artması beklenmektedir. Kontrolsüz ve aşırı akıllı telefon kullanımı toplumdaki her bireyi etkilediği gibi ortaöğretim öğrencilerinin eğitim yaşantılarını da etkileyen bir rol oynamaktadır. Bu araştırma ortaöğretim öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerini incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma Kahramanmaraş ilinin merkez Dulkadiroğlu ve Onikişubat ilçelerinde bulunan farklı okul türlerinde (Fen lisesi, Anadolu lisesi, İmam hatip lisesi, Çok programlı lise vb..) yapılmıştır. Küme örnekleme yöntemiyle farklı niteliklere sahip 8 ayrı okul türü belirlenerek bu okullarda uygulama yapılmıştır. 2018-2019 eğitim öğretim yılında belirtilen okul türlerinde öğrenim görmekte olan 9, 10, 11, ve 12. sınıf kademelerindeki 609 öğrenciye ölçek uygulanmıştır. Lise öğrencilerine "Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği" uygulanmış, kişisel veriler ise araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılarak elde edilmiştir. Öğrencilerden elde edilen verilerin analizinde SPSS 25.0 istatistik programı kullanılmıştır. Yapılan çalışma sonucuna göre öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığının orta düzeyde olduğu bulunmuştur. Kız öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık düzeyinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. En düşük bağımlılık oranının Fen lisesinde, en yüksek bağımlılık oranının ise Mesleki ve Teknik Anadolu lisesinde olduğu bulunmuştur. Ayrıca okul başarı puanı ile akıllı telefon bağımlılığı arasında negatif yönlü ilişki olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akıllı telefon, bağımlılık, akıllı telefon bağımlılığı, lise öğrencileri

ABSTRACT

Smartphones are one of the most used electronic devices nowadays. Becoming an indispensable part of daily life, it can be said that smartphones have both positive and negative effects on users. From the times when smartphones first used till today, usage rate of smartphones has been increasing and this rate is expected to increase more in near future. Just as uncontrolled and excessive usage of smartphones affects every individual in society, it has also a role effecting the

education life of secondary education students. This study has been done to describe smartphone addiction of secondary education students. The study has been conducted in different school types (Science high school, Anatolian high school, İmam Hatip high school, Multi-Program high school etc.) in Dulkadiroğlu and Onikişubat central provinces of Kahramanmaraş city. The study was conducted by using cluster sampling method in 8 different school types having different qualifications. The scale was applied on 609 students studying 9 ,10, 11 and 12th grades in mentioned school types during 2018-2019 education year. ‘‘Smartphone Addiction Scale was applied on high school students, and personal data was obtained by using ‘‘ Personal Information Form’’ by researcher. For the analysis of obtained data SPSS 25.0 statistic program was used. According to the study result, smartphone addiction of students found to be medium-level. It is ascertained that addiction level of girls are higher than boys. The lowest addiction level was found in Science high schools, and the highest level in Vocational and Technical Anatolian high school. It is determined that there is a negative directed relation between school success grades and smartphone addiction.

Keywords: Smartphone, addiction, smartphone addiction, high school students

1. GİRİŞ

Bilişim çağı içinde yaşıyan günümüz insanının bilgiye ulaşma imkanı gelişen teknoloji ile birlikte çok daha fazla kolaylaşmıştır. İletişim teknolojileri alanında gerçekleşen hızlı değişimler bireyleri sosyal kültürel ve fiziksel yönden etkilerken, insanların yaşam biçimlerinde doğrudan ya da dolaylı değişimler meydana getirmiştir (Süler, 2016, s. 1). Türkiye de dünyadaki mobil gelişim trendini yakından takip etmiş ve teknolojik gelişmeleri hızlıca benimseyerek yoğun kullanım sürecine girmiştir. İletişim araçları çok büyük hızla değişme ve gelişme kat ederek çeşitlenmektedir. Özellikle akıllı telefonlar ve sosyal medya gibi araçların yaygınlaşması bu iletişimi çok boyutlu ve karmaşık bir hale getirmektedir. Telefon, cep telefonu, akıllı telefon, tablet bilgisayar, internet ve mobil teknolojilerin yaygınlaşması insan hayatına birçok kolaylık sağlamıştır.

İletişim kanalları çeşitlenmiş ve bu sayede uzak mesafelerdeki kişilerle çok daha kolay ve hızlı iletişim kurma olanakları artış göstermiştir.

Akıllı telefonlar çağımızın en çok kullanılan elektronik araçlarından biridir. Günlük hayatımızın bir parçası haline gelen telefonlar sadece iletişim için kullanılmamakta farklı şekillerde de günlük hayatı etkilemektedir. Haber, oyun sosyal medya gibi içeriklerin bulunduğu uygulamalar kullanıcılara hizmet etme işlevi görmektedir (Demirel, 2018, s. 1). Akıllı telefonlar; boyutunun küçük olması, her yere kolayca götürülebilir olması ve geniş ağ bağlantısına sahip olması nedeniyle çok yaygın kullanım ağına sahiptir. Akıllı telefonlarda video çekebilme, görüntülü sohbet, fotoğraf çekebilme, müzik dinleme, navigasyon vb. özelliklerin olmasının yanında bu telefonların alışveriş, haber takip edebilme, mail yazma gibi imkânların olması da insan hayatını kolaylaştırıcı bir rol üstlenmektedir (Meral, 2017, s. 1). Akıllı telefonların insan hayatını hem olumlu hem de olumsuz anlamda etkilediği söylenebilir. Akıllı telefonlarla bilgiye kolay ulaşım, veri paylaşımı, iletişim olanaklarının çeşitlenmesi, müzik dinleme, fotoğraf çekimi yapabilme, sosyal medya kullanımı, kolay arkadaşlık kurabilme imkanı, oyun oynama, hızlı bankacılık ve kolay alışveriş gibi insan hayatını kolaylaştıran ve olumlu etkiler sunan pek çok aktivite gerçekleştirilmektedir. Öte yandan akıllı telefonların günlük hayata yaptığı olumsuz etkileri de göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Yüz yüze iletişimi sınırlama ve günlük hayatta iletişimden kaçınma, asosyalleştirme, aşırı oyun oynama ve bu duruma bağlı el, kol, sırt ve boyunda meydana gelen ortopedik sorunlar, akademik başarının düşmesi, zamanı etkili kullanma becerilerinin zayıflaması gibi pek çok olumsuz duruma neden olduğu söylenebilir. Özellikle ergen ve genç yetişkin bireylerin akıllı telefonları yoğun kullanmasının günlük hayattaki yaşam becerilerini doğrudan etkilediği söylenebilir. Zira akıllı telefonlarla sürekli vakit geçirmek akademik başarının ve derslere olan ilginin azalmasına neden olabilmektedir. Bu durum da gençlerin gelecekteki yaşantılarını etkileyebilen bir sosyal probleme kaynaklık edebilir.

Yusufoğlu’na göre (2017) akıllı telefonların sağladığı büyük kolaylıklar bir yandan onları cazip hale getirirken diğer yandan bazı zararlı etkiler onların sorgulanmasına yol açmaktadır. İnsanlar bu telefonları özgürce ve adeta sınırsızca kullanırken bazı sorunlar yaşamaktadırlar. Bu sorunların başında sosyal problemler gelmektedir. Aslında akıllı telefonların sosyalleşme üzerinde önemli etkileri söz konusudur. Özellikle sosyal medya ve buna bağlı olarak aynı anda birçok kişiye hitap

edebilme veya onlarla devamlı iletişim halinde olmak bireylerle toplum arasında ciddi bir etkileşim sağlamaktadır. Ancak telefonun yalnızca sosyal medya olmadığı düşünüldüğünde ve sosyal medyanın da hayatın kendisi olmadığı hesaba katıldığında akıllı telefonların olumsuz etkileri gün yüzüne çıkmaktadır. Akıllı telefonlar internet ve sosyal medya ile birlikte hayatımızı daha sanal hale getirirken, yapılması gereken günlük rutin işleri de aksatabilmektedir. Bu nedenle ciddi bir zaman kaybı ve boş zaman problemi oluşturmaktadır. Özellikle telefon alışkanlığı yüksek olan kişilerin kendilerinin de bu konudan mustarip olduğu söylenebilir (Yusufoğlu, 2017). Bu araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık durumu irdelenmektedir.

1.1 Araştırmanın Amacı

Bu araştırma ortaöğretim öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerini ve kullanım alışkanlıklarını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma Kahramanmaraş ilinin merkez Dulkadiroğlu ve Onikişubat ilçelerinde bulunan farklı okul türlerinde (Fen lisesi, Anadolu lisesi, İmam hatip lisesi, Çok programlı Lise vb..) yapılmıştır. Küme örnekleme yöntemiyle farklı niteliklere sahip 8 ayrı okul türü belirlenerek bu okullarda uygulama yapılmıştır. Uygulama yapmak üzere Kahramanmaraş'ın Onikişubat ilçesinde şu okullar belirlenmiştir: Kahramanmaraş Tobb Fen Lisesi, Süha Erler Anadolu Lisesi, İklim Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi, Ticaret ve Sanayi Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi. Kahramanmaraş'ın Dulkadiroğlu ilçesinde ise uygulama yapılmak üzere şu okullar belirlenmiştir: Mehmet Gümüşer Anadolu Lisesi, Fatih Anadolu Lisesi, Hoca Ahmet Yesevi Anadolu İmam Hatip Lisesi ve Toki Kazım Karabekir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi. 2018-2019 eğitim öğretim yılında belirtilen okul türlerinde öğrenim görmekte olan 9, 10, 11, ve 12. sınıf kademelerindeki öğrencilerde akıllı telefon bağımlılık düzeyleri araştırmaya konu edilmiştir.

Belirlenen okulların Kahramanmaraş'taki ortaöğretim öğrencilerini temsil eden örneklem grubu olduğu varsayılmıştır. Bu çalışmada farklı sınıf ve kademelerde eğitim gören lise öğrencilerine "Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği" (ATBÖ) uygulanmış, kişisel veriler ise araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılarak elde edilmiştir. Öğrencilerden elde edilen verilerin analizinde SPSS 25 istatistik programı kullanılmıştır. Uygulama yapılmadan önce gerekli yasal izinler ilgili kurumlardan alınmış ve uygulama belirtilen okul idarelerinin bilgisi ve denetiminde yapılmıştır.

1.2 Araştırmanın Modeli

Araştırma "Ortaöğretim öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeyleri hangi orandadır?" problemini çözümlenmek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmada nicel araştırmanın betimsel yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma bireylerin toplumsal davranışlarını gözlem, deney ve test yoluyla nesnel bir şekilde ölçmek ve sayısal verilerle açıklamaktır. Betimsel yöntem ise herhangi bir konudaki mevcut durumu araştırmak ve belirlemektir.

1.3 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2018-2019 eğitim-öğretim yılında Kahramanmaraş ilinin merkez ilçelerinde ve devlet okullarında öğrenim gören toplam 45,400 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Yapılacak bu çalışmada çok aşamalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Okullar belirlenirken küme örnekleme yönteminden yararlanılmıştır.

Küme örnekleme tekniğiyle büyük bir şehri önce bölgelere, sonra mahallelere sonra sokaklara bölebilir sonunda bir dizi haneden oluşan bir örneklem elde edip bu hanelerden bireyler seçebiliriz (Rose, 1983, s. 53). Bu çalışmada Kahramanmaraş ilinin merkez Dulkadiroğlu ve Onikişubat ilçelerinde bulunan ortaöğretim okullarının tamamının listesi çıkarılmış ve okul türleri belirlenmiştir. Her okul türünü temsil edecek şekilde farklı sosyo-ekonomik gelişmişlikteki mahalleler içerisinden kümeler oluşturularak uygulama yapılacak okullar belirlenmiştir. Bu okullar içerisinden öğrenciler orantısız tabakalı örnekleme yöntemiyle seçilmiştir.

Orantısız tabakalı örneklem seçiminde her tabakadan seçilecek örnek sayısı belirlenir ve tabakaların evren içindeki oranına bakılmaksızın eşit sayıda örnek alınır (Sencer ve Sencer 1978, s. 470). Bu yöntemde göre öğrenciler 9, 10, 11 ve 12. Sınıf gibi farklı tabakalara ayrılmış ve içlerinden eşit sayıda öğrenci belirlenerek bu öğrencilere ölçek uygulanmıştır. Ancak cevaplanan bu ölçeklerin bazılarında öğrencilerin bilerek veya bilmeyerek hatalı doldurduğu ölçme araçları tespit edilmiştir. Bu şekilde eksik ya da hatalı veri içeren ölçekler çıkarılmış ve araştırma içerisine dahil edilmemiştir. Temel istatistik formülleri kullanılarak yapılan örneklem hesaplamada %98 güven seviyesiyle 536 öğrenciye uygulama yapılması örneklem için yeterli sonuç olarak hesaplanmıştır ancak toplamda 609 lise öğrencisine akıllı telefon bağımlılığı ölçeği ve kişisel veri formu uygulanmıştır. Veri toplama araçları araştırmacı tarafından bütün okullarda öğrencilerle birebir iletişim kurularak ve okul içerisinde uygulanmıştır.

1.4 Veri Toplama Araçları

Araştırmaya katılacak öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığını belirlemek ve katılımcılar hakkında çeşitli bilgilere ulaşmak amacıyla araştırmacı tarafından “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır. Öğrencilerin akıllı telefon bağımlılık durumunu tespit etmek amacıyla “Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği”(ATBÖ) kullanılacaktır. Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği (Smartphone Addiction Scale) Kwon ve arkadaşları (2013) tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye ise Şata, Çelik, Ertürk, Taş (2016) tarafından uyarlanmıştır. ATBÖ 15-20 yaş arasındaki gençlere uygulanabilen bir ölçektir. Ölçekten alınan puanlara göre akıllı telefon bağımlılığının düzeyi belirlenebilmektedir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Akıllı telefon bağımlılığı konusunda dünyada ve Türkiye’de çok sayıda araştırmanın olmadığı söylenebilir. Akıllı telefonlar günümüzde çok sık kullanılan iletişim araçlarıdır ancak hem yeni bir teknoloji olması hem de sürekli değişmesi ve gelişmesi sebebiyle bu alanda yapılan araştırmaların sınırlı olduğu söylenebilir. Günümüzde kullanım oranlarının sürekli artışına paralel olarak yakın gelecekte de bu oranların artması beklenmektedir. Bu hususta yapılacak çalışmalar hem dünyada hem de Türkiye’de çok önemlidir. Akıllı telefon kullanım oranlarının giderek arttığı süreçte akıllı telefon bağımlılığının da yakın gelecekte artabileceği öngörülmektedir. Bütün bu nedenlerden dolayı bu alanda yapılacak çalışmalar gelecekte daha da önemli hale gelebilir.

İnsanoğlu her tarihi dönemde mevcut imkanları da kullanarak iletişim kurmayı sağlayacak araçlar geliştirmiştir. Ancak telefonun icadı bu durumu bambaşka bir noktaya taşımıştır. 1876 yılında Alexander Graham Bell tarafından telefon icat edilmiş ve bu tarihten sonra iletişim çok farklı bir boyuta evrilmiştir. Graham Bell’in telefonu icat etmesinin üstünden yaklaşık 143 yıl geçmiştir. 143 yıl sonra bugün kullanılan telefonlar Graham Bell’in icat ettiği telefondan çok daha akıllı, gelişmiş, yetenekli ve işlevseldir. Günümüzde kullanılan akıllı telefonlar bir telefon olmanın ötesinde hem yazılımsal hem de donanımsal olarak çok daha kompleks bir yapıdadır.

Telefon 19. yüzyılın son üçte birlik döneminde ortaya çıkmıştır. Ses iletimine dayalı olarak geliştirilen telefon, telgrafın getirdiği birçok sınırlamayı aşmayı başarabilmiştir. Bunlardan en belirgin olanı telgraftan farklı olarak telefonun çoğunlukla yazılı belgeleri iletmesinin sınırlanmamış olmasıdır. Ayrıca telgraf Mors koduna hakim olmayı ve okur yazarlık gerektirdiği için evlere kadar yayılması mümkün olmamıştır. Telgraf daha sonraki bir etkinlik için belirli noktalardan toplanabilecek ayrıntılı ve çoğunlukla da niceliksel bilginin iletmesini kolaylaştırmıştır (Yapar, 2004). İlk kez 1895’de Markoni tarafından radyo sinyallerinin kablo olmadan aktarılması ile başlayan kablosuz iletişim alanı, sonraki yüz yıl boyunca çok büyük ilerlemelere sahne olmuştur. 1906’da ilk kablosuz telefon görüşmesinin gerçekleştirilmesini, 1921’de Amerika Birleşik Devletleri’nin (ABD) Detroit kentindeki polis teşkilatı araçlarındaki telefonlar ile polis merkezinin tek yönlü aranabilmesi izlemiştir. 1941’de Motorola şirketi, polis arabalarının hem polis merkezini arayıp hem de merkez tarafından aranabildiği çift yönlü çalışan araç içi telefonları piyasaya sürmüştür. İlk ticari taşınabilir radyo-telefonun ortaya çıkması içinse 1946’yi tarihini beklemek gerekmiştir (Yıldız, 2006).

1972'de ABD'deki Bell şirketi ilk kez bugünkü anlamda bir taşınabilir telefonun patentini almış; cep telefonlarının deneme amaçlı ilk kullanımları ise 1977'de Washington D.C. ve Chicago'da yapılmıştır. Cep telefonu teknolojisi 1970'li yıllardan beri bilinmesine rağmen kullanımı ancak 1980'lerde Avrupa ve Amerika'da ve 1990'lı yılların başında da dünya çapında yaygınlaşmaya başlamıştır. Türkiye'de 1990 yılında her bin kişiden ancak birinin sahip olduğu cep telefonları müthiş bir hızla yayılmış, 2002 yılında her bin kişiden 347'si cep telefonu sahibi olmuştur (Yıldız, 2006). Bu noktada mobil (taşınabilir, mobile) ve kablosuz (wireless) teknoloji ayrımını yapmak gerekmektedir. Adından da anlaşılabilir gibi kablosuz bilgi ve iletişim teknolojileri, iletişim ağına kablo yardımı olmadan bağlanabilme özelliğini ifade eder. Taşınabilir teknolojiler ise, kullanıcıların rahatça yanında taşıyarak, mekandan bağımsız olarak kullanabileceği teknolojik aygıtları adlandırır. Mobil/taşınabilir telefon veya hücreli (cellular) telefon olarak da adlandırılan cep telefonları, dizüstü bilgisayarlar ve cep bilgisayarları (PDA, personal digital assistant) gibi, hem kablosuz hem de taşınabilir aygıtlardır (Chang ve Kannan, 2002, s. 8-9).

Klasik cep telefonu ile bilgisayar dünyasının bir ürünü olan PDA'ların (Personal Digital Assistant) özelliklerinin birleştirildiği ilk cihaz, tarihte ilk akıllı telefon olarak bilinen IBM şirketinin Simon telefonudur. ABD'li bilgisayar şirketi IBM tarafından piyasaya sürülen bu telefon, kısmen cep telefonu, kısmen mini bilgisayar, kısmen çağrı cihazı, kısmen faks makinasıdır. Tarihin ilk akıllı telefonunda aynı zamanda hesap makinesi, takvim, fihrist gibi uygulamalar da bulunmaktadır. 1993 yılında piyasaya sürülen dünyanın ilk dokunmatik ekranlı telefonunun, günümüzdeki bütün akıllı telefonların tarihteki atası olduğu söylenebilir. IBM Simon telefonu piyasaya sürüldüğünde fiyatı 899 dolardır (Ertuğrul, 2018). 2007 yılında ilk iPhone'nin piyasaya sürülmesiyle günümüzdeki akıllı telefon teknolojisinin de temelleri atılmıştır. Bu akıllı telefon o dönemde bütün dünyanın dikkatini çekmiş ve İos işletim sistemiyle sektöre farklı bir tarz getirmiştir. Bu tarihten sonra üretilen bütün akıllı telefonlar birbiriyle rekabet ederek akıllı telefon teknolojisini her yıl daha da geliştirmişlerdir.

iPhone'un sektöre girmesiyle birlikte artık her şey değişmiştir. Bu cihaz, akıllı telefon pazarına yeni standartlar getirmiştir. Tam anlamı ile ilk dokunmatik ekrana sahip olma özelliğini taşıyan iPhone, kendinden sonra tanıtılan bütün akıllı telefonlar için referans noktası olma niteliğini taşımıştır. 599 dolarlık fiyatla satışa sunulan ilk iPhone'dan sonra, 3G modelinin gelmesi sadece 1 yıl sürmüş, daha sonraki aylarda, Samsung, Nokia ve LG gibi dünya devlerinden de benzer telefonlar gelmeye başlamıştır. (Ertuğrul, 2018). Akıllı telefonlar en genel tanımlamayla mobil telefonlar gibi arama, kısa mesaj gönderme-alma özelliklerinin yanı sıra daha gelişmiş işletim sistemleri, gelişmiş bağlantı seçenekleri, çok daha büyük ekran (dokunmatik arayüz) ve birden fazla uygulamayı çalıştırma özelliğine sahip olan iletişim aracıdır (Demir, 2018, s. 9). Akıllı telefon bağımlılığı ise henüz net olarak tanımlanmamışsa da çoğunlukla telefondan uzak kalamama, sık sık telefonu kontrol etme, aşırı akıllı telefon kullanımı nedeniyle uykusuzluk ve uyku kalitesinin bozulması gibi belirtilerle ortaya çıkmaktadır (Sevgi, 2013).

We are Social ve Hootsui tarafından bütün dünyada her sene hazırlanan sosyal medya ve internet kullanım istatistikleri 2019 yılında da yayınlanmıştır. Bu rapor 'Digital 2019 in Turkey' adıyla yayınlamış ve Türkiye'nin dijital haritası detaylı bir şekilde açıklanmıştır. We are Social'ın (2019) verdiği istatistiklere göre 82,4 milyon nüfusa sahip Türkiye'de nüfusun %72'sini oluşturan 59,36 milyon internet kullanıcısı vardır. Nüfusun %63'üne tekabül eden 52 milyon aktif sosyal medya kullanıcısı vardır. Benzer şekilde nüfusun %53'ünü oluşturan 44 milyon aktif mobil sosyal medya kullanıcısı vardır. We Are Social'ın (2019) akıllı telefon ve mobil cihaz kullanım istatistiklerine göre 2019 yılında bütün dünyada akıllı telefon kullanıcılarının sayısı 5,112 milyar olarak saptanmıştır. 2019 yılı itibarıyla dünya nüfusunun üçte ikisinden fazlası bir mobil cihaza sahip iken bunların çoğu da akıllı telefon kullanıcısıdır. Dünyada ortalama bir kullanıcı 3 saat 14 dakikasını mobil internete harcamaktadır. Bu oranın Türkiye'de 3 saat 43 dakika olduğu saptanmıştır. Yani Türk kullanıcılar interneti dünya ortalamasına göre daha fazla kullanmaktadır. Tüm dünyada mobil internet ile en fazla vakit geçiren 15. ülkenin Türkiye olduğu saptanmıştır. Dünyada ortalama bir internet kullanıcısı günde yaklaşık 6 saat 42 dakikasını internette harcamaktadır. Türk kullanıcılar ise ortalama 7 saat 15

dakikasını internette harcamaktadır. We are Social'in (2019) Türkiye'de elektronik cihaz kullanım verileri çarpıcı sonuçlar içermektedir. Buna göre Türkiye'de yetişkin bireylerin %98'i cep telefonuna sahipken, bu kişilerin %77'si akıllı telefon kullanmaktadır. Laptop veya masaüstü bilgisayar kullananların oranı %48 iken, tablet kullananların oranı ise %25'tir. Türkiye'de herhangi bir çeşit televizyona sahip olma oranı %99'dur. Buna göre neredeyse her evde bir adet televizyon bulunmaktadır. Bu durum Türk halkının televizyona yüksek ilgisinin olduğu şeklinde yorumlanabilir. Giyilebilir teknoloji ürünleri kullanım oranı ise %9 olarak açıklanmaktadır. Aynı rapora göre Türkiye'de, insanların zamanlarını en çok neyle geçirdikleri ile ilgili istatistiklere göre Türk insanı internette günde ortalama 7 saat zaman geçirmektedir. Bu sürenin ortalama 2 saat 46 dakikası sosyal medya kullanımına aittir. Benzer şekilde Türk halkı günde ortalama 3 saat 9 dakika video veya Tv izlemektedir. 1 saat 15 dakika ise müzik dinlemeye harcanmaktadır. Aynı araştırmada Türk halkının internet kullanımıyla ilgili istatistiklerine göre nüfusun %72'sine karşılık gelen 59,3 milyon internet kullanıcısı olduğu görülmektedir. Bu kişilerin 56,3 milyonu telefonlarından aktif olarak internete bağlanmaktadır. Aynı araştırmada Türkiye'deki sosyal medya kullanımıyla ilgili istatistiklerde Türk halkının sosyal medyayı aktif şekilde kullandığı ve kullanım oranlarının yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre Türkiye'de toplam 52 milyon sosyal medya kullanıcısı vardır. Bu kullanıcıların 44 milyonu akıllı telefonlar ile sosyal medyaya bağlanmaktadır.

Global Mobil Kullanıcı Araştırmasına göre (2017) tablet, bilgisayar, akıllı saat ve diğer cihazlar ile karşılaştırıldığında akıllı telefonların artık insanlar tarafından vazgeçilmez bir ürün niteliğinde ve tüketici elektroniğinde pazarın en büyük hakimi olduğu görülmektedir. Akıllı telefonlar artık tüm yaş, gelir düzeyi ve farklı coğrafyalarda benzer oranlarda kullanılmaktadır. Türkiye'den araştırmaya katılan 1005 kişinin %92'si akıllı telefona erişimi olduğunu açıklamıştır.

Bir önceki yıl yapılan araştırmada bu oran %86 olarak bulunmuştur. Akıllı telefonlardan sonra kullanıcıların %81'i dizüstü bilgisayar, %63'ü de tablet bilgisayarlara erişimi olduğunu açıklamıştır. Araştırmada tüketicilerin bir cihazı kullanırken elde ettikleri fayda arttıkça o cihazı kullanma sıklığının da arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca bu duruma bağlı olarak akıllı cihazların yenilenme ve o cihaz üzerine harcama yapılma olasılığının da aynı doğrultuda artış gösterdiği görülmektedir. Akıllı telefon kullanıcılarının gün içinde akıllı telefonlarının ekranlarına bakma sayısı Türkiye'de 78 iken Avrupa'da bu durum 48 olarak saptanmıştır. Bu durum Türk kullanıcıların akıllı telefonlarının ekranlarına, ortalama bir Avrupalı kullanıcıya göre 1,5 kat daha fazla baktığı anlamına gelmektedir. Buna göre bir Türk akıllı telefon kullanıcısı ortalama her 13 dakikada bir telefonun ekranına bakmaktadır. Bu durum insanların akıllı telefonlara gittikçe daha da bağımlı olduklarının göstergesi olabilir.

3. BULGULAR VE YORUM

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS Windows 25.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmıştır. Ölçek genel olarak normal dağılım gösterdiği için istatistik değerlendirmelerde parametrik testler kullanılmıştır. Bunun için niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup arasındaki farkı bağımsız örneklem T testi, ikiden fazla grup karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Varyans analizi ile test edilen verilerde farklı olan grubu bulmak için Bonferroni çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Ölçeklerin güvenilirliğini test etmek amacıyla "Güvenilirlik Analizi" yapılmıştır. Farklı değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü belirlemek için de korelasyon yönteminden yararlanılmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların Tanımlayıcı Özelliklerine Göre Dağılımı (n=609)

Özellikler	n	%
------------	---	---

Okul	Kahramanmaraş TOBB Fen Lisesi	76	12,5
	Süha Erler Anadolu Lisesi	74	12,2
	İklime Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi	77	12,6
	Ticaret ve Sanayi Odası Meslek ve Teknik Anadolu Lisesi	74	12,2
	Mehmet Gümüşer Anadolu Lisesi	81	13,3
	Fatih Anadolu Lisesi	77	12,6
	Hoca Ahmet Yesevi Anadolu İmam Hatip Lisesi	71	11,7
	Toki Kazım Karabekir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	79	13,0
Okulun Bulunduğu Bölge	On İki Şubat ilçesi	301	49,4
	Dulkadiroğlu ilçesi	308	50,6
Cinsiyet	Kız	314	51,6
	Erkek	295	48,4
Yaş	15 ve altı	165	27,1
	16	178	29,2
	17	159	26,1
	18 ve üstü	107	17,6
Sınıf	9.	161	26,4
	10.	186	30,5
	11.	176	28,9
	12.	86	14,1
Aile aylık geliri	2000 TL ve altı	116	19,0
	2000-4000 TL	319	52,4
	4000-6000 TL	113	18,6
	6000 TL ve üstü	61	10,0
Annenin öğrenim durumu	İlkokul ve altı	272	44,7
	Ortaokul	165	27,1
	Lise	109	17,9
	Üniversite ve üstü	63	10,3
Babanın öğrenim durumu	İlkokul ve altı	145	23,8
	Ortaokul	144	23,6
	Lise	177	29,1
	Üniversite ve üstü	143	23,5
Toplam		609	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin okullarına ve okulun bulunduğu bölgeye göre yaklaşık eşit oranlarda dağıldığı görülmüştür. Katılımcıların %51,6'sının kız, %48,4'ünün erkek öğrencilerden oluştuğu ve oranların neredeyse birbirine yakın düzeyde olduğu görülmüştür. Yaşa göre öğrencilerin %29,2'sinin 16, %27,1'inin 15 ve altı, %26,1'inin 17 yaşlarında olduğu görülmüştür. Katılımcıların %30,5'inin 10., %28,9'unun 11., %26,4'ünün 9. sınıfta olduğu tespit edilmiştir. Öğrenci ailelerinin %52,4'ünün 2000-4000 TL, %19,0'inin 2000 TL ve altı, %18,6'sının 4000-6000 TL aylık geliri olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin anne öğrenim durumuna bakıldığında %44,7'sinin ilkokul ve altı, %27,1'inin ortaokul öğrenim durumuna sahip oldukları, baba öğrenim durumuna bakıldığında %29,1'inin lise, %23,8'inin ilkokul ve altı, %23,6'sının ortaokul, %23,5'inin üniversite ve üstü öğrenim durumuna sahip oldukları tespit edilmiştir.

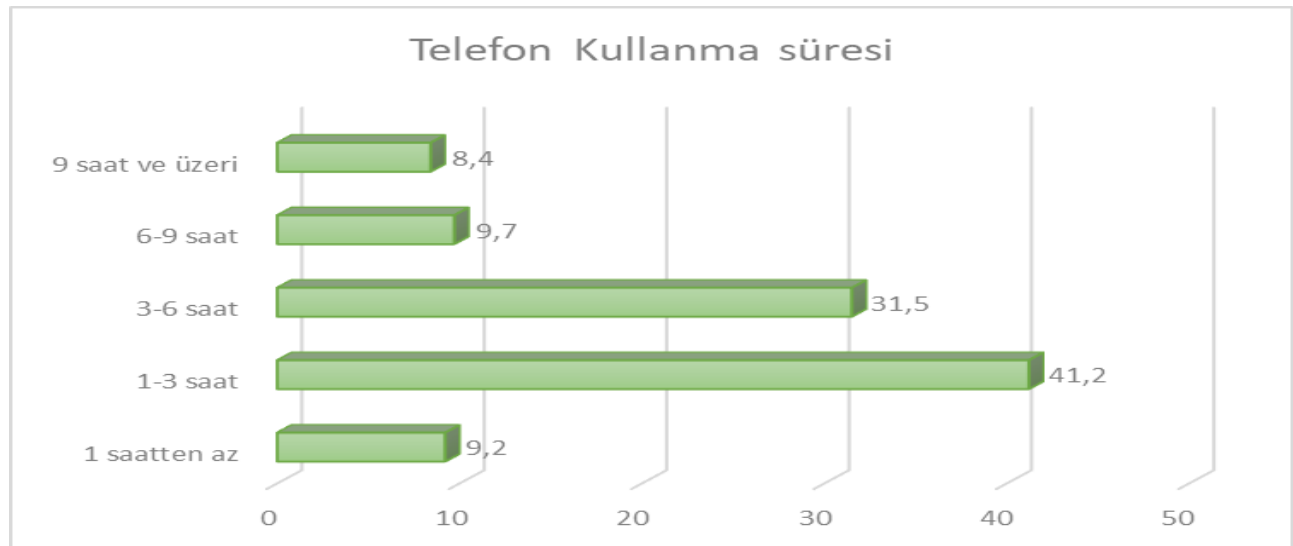
Tablo 2. Katılımcıların Telefon Kullanımlarına Ait Özelliklerine Göre Dağılımı (n=609)

Özellikler	n	%	
Kullanılan cep telefonu türü	Akıllı telefon	586	96,2
	Tuşlu cep telefonu	23	3,8
Cep telefonuna sahip olma yaşı	10 yaş ve altı	47	7,7
	11	55	9,0
	12	91	14,9
	13	98	16,1
	14	153	25,1
	15	120	19,7
Kaç yıldır telefon kullanıyor	16 yaş ve üzeri	45	7,4
	1 yıl	108	17,7
	2 yıl	159	26,1
	3 yıl	113	18,6

	4 yıl	96	15,8
	5 yıl	66	10,8
	6 yıl ve üstü	67	11,0
Kullanılan cep telefonu markası	Iphone	85	14,0
	Samsung	255	41,9
	Huawei	78	12,8
	Casper	19	3,1
	Vestel	25	4,1
	Lg	27	4,4
	General mobile	70	11,5
	Diğer	50	8,2
Telefonu günde ortalama kaç saat kullanıyor	1 saatten az	56	9,2
	1-3	251	41,2
	3-6	192	31,5
	6-9	59	9,7
	9 saat ve üzeri	51	8,4
Fatura ücreti	0-10 TL	59	9,7
	10-20 TL	53	8,7
	20-30 TL	224	36,8
	30-40 TL	168	27,6
	40-50 TL	67	11,0
	50 TL ve üzeri	38	6,2
Toplam		609	100,0

Ankete katılan öğrencilerin telefon kullanım bilgilerine ait özelliklerine ayrıntılı olarak Tablo 3'te yer verilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %96,2'sinin akıllı telefon kullandığı tespit edilmiştir. Katılımcıların %25,1'inin 14, %19,7'sinin 15, %16,1'inin 13, %14,9'unun 12 yaşlarında cep telefonuna sahip oldukları görülmüştür. Öğrencilerin %26,1'inin 2 yıldır, %18,6'sının 3 yıldır, %17,7'sinin 1 yıldır telefon kullandığı tespit edilmiştir. Katılımcıların %41,9'unun Samsung marka cep telefonu kullanımıyla çoğunluğu oluşturduğu görülmüştür.

Katılımcıların %41,2'sinin 1-3 saat, %31,5'inin 3-6 saat ortalama kullanım saatlerinin olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin %36,8'inin 20-30 TL, %27,6'sının 30-40 TL fatura ücretlerinin olduğu belirlenmiştir.

Şekil 1. Katılımcıların günlük ortalama telefon kullanım süresine göre dağılımları

Katılımcıların telefon kullanma süresi Şekil 1'de de görüldüğü gibi, telefon kullanma oranının 1-3 saat kullanımda en yüksek olduğu görülmüştür. Daha sonra ise 3-6 saat aralığında kullanımın geldiği görülmektedir. Katılımcıların toplamda %72,7'lik bir kısmı akıllı telefonlarını günlük 1 ile 6 saat aralığında kullanmaktadır.

Tablo 3. Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği ve Alt Boyutlarının Ortalama Puanları (n=609)

Değişkenler	Ortalama	Standart Sapma
Günelik yaşam bozuklukları	15,95	5,86
Olumlu beklentiler	26,53	8,22
Yoksunluk hissi	17,54	7,35
Sanal yönelimli ilişki	17,68	6,86
Aşırı kullanım	15,23	4,57
Dayanma	10,45	4,19
Akıllı telefon bağımlılığı	103,38	26,95

Akıllı telefon bağımlılığı ve alt boyutlarının Tablo 7'deki ortalama dağılımlarına bakıldığında gündelik yaşam bozuklukları ortalaması 15,95, olumlu beklentiler ortalaması 26,53, yoksunluk hissi ortalaması 17,54, sanal yönelimli ilişki ortalaması 17,68, aşırı kullanım ortalaması 15,23, dayanma ortalaması 4,19, akıllı telefon bağımlılığı ortalaması ise 103,38 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılanların Akıllı Telefon Bağımlılığı Ölçeği Puanlarının Okullara Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan F (ANOVA) Testi Sonuçları

Akıllı Telefon Bağımlılığı	Kahramanmaraş TOBB Fen Lisesi (1)	76	95,51	22,41	4,591	0,000* 1<3; 1<8
	Süha Erler Anadolu Lisesi (2)	74	105,32	24,69		
	İklim Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi (3)	77	111,16	28,69		
	Ticaret ve Sanayi Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (4)	74	106,84	29,52		
	Mehmet Gümüşer Anadolu Lisesi (5)	81	95,62	28,82		5<3; 5<8
	Fatih Anadolu Lisesi (6)	77	101,79	26,58		
	Hoca Ahmet Yesevi Anadolu İmam Hatip Lisesi (7)	71	99,03	23,54		
	TOKİ Kazım Karabekir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi (8)	79	111,70	25,76		

* p<0.05;

İklim Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi olan grup Mehmet Gümüşer Anadolu Lisesi olan gruptan, Ticaret ve Sanayi Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olan grup Mehmet Gümüşer Anadolu Lisesi olan gruptan aşırı kullanım düzeyi daha yüksektir. İklim Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi olan grup Kahramanmaraş

TOBB Fen Lisesi, Mehmet Gümüşer Anadolu Lisesi olan gruplardan, TOKİ Kazım Karabekir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi olan grup Kahramanmaraş TOBB Fen Lisesi, Mehmet Gümüşer Anadolu Lisesi olan gruplardan akıllı telefon bağımlılığı düzeyi daha yüksektir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırma ortaöğretim öğrencilerinin akıllı telefon bağımlılık düzeylerini ve kullanım alışkanlıklarını incelemek amacıyla yapılmıştır. Öncelikle öğrencilere uygulanan ölçeğin güvenilirliği değerlendirilmiş ve bu değerlendirme sonucunda öğrencilerin cevaplandığı ölçeğin güvenilirlik katsayısının 0,901 olduğu bulunmuştur. Bu veriye göre ölçeğin oldukça güvenilir sonuçlar verdiği söylenebilir. Yapılan çalışmada okul, cinsiyet, yaş gibi özellikler bakımından katılımcı sayılarının birbirine çok yakın olduğu görülmüştür. Bu değişkenlerin birbirine yakın olması araştırma sonucuna etkisi bakımından önemlidir. Araştırmaya katılan öğrencilerin neredeyse tamamına yakınının akıllı telefon kullanıcısı olduğu saptanmıştır.

Ortaöğretim öğrencilerinin ortalama akıllı telefon kullanma saatleri incelendiğinde katılımcıların %41,2'sinin 1-3 saat, %31,5'inin ise 3-6 saat ortalama kullanım saatlerinin olduğu tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin yaklaşık %72,7'lik bir kısmı akıllı telefonlarını günde ortalama 1 ile 6 saat arasında kullanmaktadır. We Are Social'in (2019) akıllı telefon ve mobil cihaz kullanım istatistiklerine göre 2019 yılında Dünyada ortalama bir kullanıcı 3 saat 14 dakikasını mobil internete harcamaktadır. Bu oranın Türkiye'de 3 saat 43 dakika olduğu saptanmıştır. Yani Türk kullanıcılar interneti dünya ortalamasına göre daha fazla kullanmaktadır.

Bu iki araştırmanın verileri karşılaştırıldığında benzer sonuçlar görülmektedir. Ortaöğretim

öğrencilerinin büyük çoğunluğu akıllı telefonlarını bu zaman dilimleri içinde kullanmaktadır. Öte yandan yapılan araştırma sonucuna göre öğrencilerin %18,1'lik kısmı akıllı telefonlarını günde 6 saatten daha fazla kullanmaktadır. Bu dikkat çekici bir veridir. Çünkü akıllı telefonları günde 6 saatten fazla kullanmak yüksek bağımlılık göstergesi olabilir. Bu durumun nedenleri incelenmelidir. Zira akıllı telefon bağımlılığı kişilerin günlük yaşamını ve sosyal davranışlarını önemli ölçüde etkileyebilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı oranlarının okullara göre farklılaşım farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Anova testi yapılmıştır. Yapılan analizlere göre araştırmaya katılan okulların bağımlılık oranlarının en az olandan en fazla olana doğru sıralaması şu şekilde bulunmuştur:

1. Kahramanmaraş TOBB Fen Lisesi
2. Mehmet Gümüşer Anadolu Lisesi
3. Hoca Ahmet Yesevi Anadolu İmam Hatip Lisesi
4. Fatih Anadolu Lisesi
5. Süha Erler Anadolu Lisesi
6. Ticaret ve Sanayi Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
7. İklim Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi
8. TOKİ Kazım Karabekir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Veriler incelendiğinde okulların ortalama akıllı telefon bağımlılık oranlarının birbirinden farklı olduğu bulunmuştur. Araştırma yapılan okullar birçok değişken açısından birbirinden farklı niteliklere sahiptir. Özellikle öğrenci ve aile profillerinin farklılığı, yerleşim yeri, sosyo-ekonomik düzey, gelir seviyesi ve akademik başarı açılarından değerlendirildiğinde her okulun kendine has niteliklere sahip olduğu söylenebilir. Okullar örneklem açısından belirlenirken bu durumlar göz önünde bulundurularak seçim yapılmıştır. Araştırma yapılan okulların akademik başarı düzeyleri incelenmiştir. 2018 yılı liselere geçiş sınavları için okulların kabul ettiği öğrenci taban puanları incelenmiştir. Taban puanlarının sıralaması Trakademi'den (2018) derlenerek alınmıştır. Taban puanlarına göre okulların başarı ölçütüne ait sıralaması yapılmıştır.

Buna göre okulların başarı düzeyi en yüksek olandan en düşük olana doğru sıralaması şu şekildedir:

1. Kahramanmaraş TOBB Fen Lisesi
2. Mehmet Gümüşer Anadolu Lisesi
3. Süha Erler Anadolu Lisesi
4. Hoca Ahmet Yesevi Anadolu İmam Hatip Lisesi
5. Fatih Anadolu Lisesi
6. İklim Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi
7. Ticaret ve Sanayi Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
8. TOKİ Kazım Karabekir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Araştırmaya katılan okulların akıllı telefon bağımlılık oranları ile okul başarı puanlarının karşılaştırması yapılmıştır. Buna göre akıllı telefon bağımlılığı ile okul başarı puanı arasında negatif yönlü korelasyon olduğu saptanmıştır. Okul başarısı yüksek olan okullarda akıllı telefon bağımlılık oranının daha düşük olduğu görülmektedir. Sıralaması yapılan okullar içerisinde en yüksek başarı puanına sahip okul olan Kahramanmaraş TOBB Fen Lisesinde akıllı telefon bağımlılık oranının en düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde uygulama yapılan okullar içerisinde başarı

puanına göre ikinci sırada olan Mehmet Gümüşer Anadolu Lisesinde en düşük ikinci akıllı telefon bağımlılık oranı tespit edilmiştir. Verilen okullar içerisinde okul başarı puanı en düşük olan TOKİ Kazım Karabekir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde akıllı telefon bağımlılık oranının diğer okullara göre en yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde okul başarı puanı en düşük olan Ticaret ve Sanayi Odası Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ve İklim Hatun Kız Anadolu İmam Hatip Lisesinde akıllı telefon bağımlılık oranının aynı şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde Erdem ve diğerlerinin (2016) yapmış olduğu çalışmada da nomofobi (mobil telefon yoksunluğu korkusu) ile akademik başarı arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Erdem ve diğerlerinin (2016) bu çalışması da bu sonucu desteklemektedir. Ataş'ın (2018) çalışmasında da benzer sonuçlarla karşılaşıldığı söylenebilir. Bütün bu veriler analiz edildiğinde akıllı telefon bağımlılığının akademik başarıyı ve okul başarısını azalttığı söylenebilir. Uzun süre akıllı telefonlarla vakit geçirme alışkanlığının öğrencilerin okula ve derslere olan ilgisini azaltıcı bir rol oynadığı söylenebilir. Bu nedenle aile ve okulların akıllı telefonların kullanımı konusunda kontrollü bir tutum sergilemesi gerekebilir. Yapılan araştırmaya katılan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığı ölçeği puan ortalamalarının günlük ortalama cep telefonu kullanma süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analizde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Buna göre akıllı telefonunu günlük 6-9 saat ile 9 saat üzerinde kullanan öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığının diğer öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Akıllı telefonla sıkça ve uzun süreli vakit geçiren öğrencilerin bağımlılık puanlarının diğerlerine göre anlamlı olarak yüksek olduğu bulunmuştur. Buna göre akıllı telefon bağımlılığı ile ortalama cep telefonu kullanma süresi arasında pozitif yönlü korelasyon olduğu söylenebilir.

5. ÖNERİLER

Yapılan bu araştırma Kahramanmaraş ilinin merkez ilçelerindeki ortaöğretim öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma farklı şehirlerde tekrarlanabilir.

Bu araştırma genel olarak 14-18 yaş grubu arasındaki öğrencilerin akıllı telefon bağımlılığını betimlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Farklı yaş gruplarını kapsayan çalışmalar yapılabilir.

Özellikle ilköğretim ve ortaöğretim düzeyindeki öğrencilere yoğun teknoloji kullanımı ve akıllı telefon bağımlılığının zararlarıyla ilgili kapsamlı seminerler verilerek öğrencilerin bu konuda daha dikkatli ve duyarlı olması sağlanabilir. Benzer şekilde öğrencilerin velilerine de teknoloji bağımlılığı ve kontrolü hakkında bilinçlendirme seminerleri düzenlenebilir. Bu konuda öğrenci-okul-aile arasında işbirliği sağlanarak teknolojiyi kontrollü kullanım teşvik edilebilir.

Çocuk ilk eğitimini ailede almaktadır. Dolayısıyla çocukların akıllı telefonlarla yoğun zaman geçirme faaliyetleri öncelikle ailenin gözetiminde ve kontrolünde gerçekleşmelidir. Bu nedenle aile çocuğun teknolojiyle zaman geçirme davranışlarını gözlemleyebilir, aşırı kullanım durumunda ilgili birimlerden konuyla alakalı destek alınması sağlanabilir.

Yapılan araştırma sonucuna göre ortaöğretim öğrencileri boş zamanlarının çoğunu akıllı telefonlar ve sosyal ağlarda geçirmektedir. Spor yapma, kitap okuma, belirli bir kültür veya sanat dalıyla ilgilenme (resim, müzik vs..) gibi etkinliklerin daha düşük oranlara sahip olduğu görülmektedir. Bu nedenle öğrencileri ilgi ve yeteneklerine uygun spor veya kültür-sanat dallarına yönlendirmek büyük önem taşımaktadır. Ayrıca öğrencilerin kitap okuma alışkanlıklarının geliştirilmesi gerektiği söylenebilir.

Okulun yaşama hazırlık yeri değil aksine yaşamın ta kendisi olduğu bilinciyle okul, aile öğrenci ve öğretmen arasında her alanda yoğun işbirliği sağlanarak öğrencilerde zararlı teknoloji alışkanlıkları konusunda (akıllı telefon bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, nomofobi, oyun bağımlılığı vs..) farkındalık oluşturulabilir. Ayrıca okullarda sportif, kültürel ve sanatsal aktivitelerin yaygınlaştırılması sağlanarak öğrencilerin sosyal ihtiyaçlarının daha etkili karşılanması mümkün olabilir. Zira öğrencilerin zamanlarının büyük bir kısmı okulda geçmektedir.

KAYNAKÇA

- Ataş, M. B. (2018). *Ergenlerde akıllı telefon bağımlılığı ve sosyal görünüş kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/sayfasından> erişilmiştir.
- Chang, A. M. & P. K. Kannan (2002). *Preparing for Wireless and Mobile Technologies in Government*, Arlington, Virginia: IBM Endowment for the Business of Government Raporu.
- Demir, S. (2018). *Lise öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığının duygusal zeka ile ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/sayfasından> erişilmiştir.
- Deloitte, (2018). *Global Mobil Kullanıcı Araştırması 2017*. <https://www2.deloitte.com/tr/tr/pages/about-deloitte/articles/deloitte-global-mobil-kullaici-arastirmasi-2017.html#> sayfasından erişilmiştir.
- Ertuğrul, S. (2018). *Akıllı Telefon Tarihi*. <http://mediatrend.mediamarkt.com.tr/akilli-telefon-tarihi/sayfasından> erişilmiştir.
- Erdem, H., Türen, U., & Kalkın, G. (2017). Mobil Telefon Yoksunluğu Korkusu (Nomofobi) Yayılımı: Türkiye'den Üniversite Öğrencileri ve Kamu Çalışanları Örnekleme. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 10(1) https://www.academia.edu/31136417/Mobil_Telefon_Yoksunlu%C4%9Fu_Korkusu_Nomofobi_Yay%C4%B1m%C4%B1m%C4%B1_T%C3%BCrkiyeden_%C3%9Cniversite_%C3%96%C4%9Frencleri_ve_Kamu_%C3%87al%C4%B1%C5%9Fanlar%C4%B1_%C3%96rnekleme_No_Mobile_Phone_Phobia_Nomophobia_Prevalence_Samples_of_Undergraduate_Students_and_Public_Employees_from_Turkey sayfasından erişilmiştir.
- Kwon, M., Lee, J.Y., Won, W.Y., Park, J.W. & Min, J.A. (2013). *Development and validation of a smartphone addiction scale (SAS)*. Plos One, 8(2), 1-7.
- Meral, D. (2017). *Ortaöğretim öğrencilerinde akıllı telefon bağımlılığının yalnızlık, yaşam doyumu ve bazı kişisel özellikler bakımından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/sayfasından> erişilmiştir.
- Rose, G. (1983). *Deciphering Sociological Research*. London: Macmillan
- Sencer, M., Sencer, Y. (1978) *Toplumsal araştırmalarda yöntem bilim*. Ankara: TODAİE
- Sevgi, L. (2013). *Teknoloji, toplum ve sağlık: cep telefonları ve elektromanyetik kirlilik tartışmaları*. http://www.emo.org.tr/ekler/e73a9a0d37efb96_ek.pdf sayfasından 19.12.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Süler, M. (2016). *Akıllı telefon bağımlılığının öznel mutluluk düzeyine etkisinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/sayfasından> erişilmiştir.
- Şata, M., Çelik, İ., Ertürk Z., Taş, U. E. (2016). Akıllı telefon bağımlılığı ölçeğinin (ATBÖ) Türk lise öğrencileri için uyarılma çalışması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/270000> sayfasından erişilmiştir.
- Trakademi, (2018). <https://trakademi.com/lgs/kahramanmaras-liseleri-taban-puanlari-yuzdelik-dilimleri-2018-lgs-meb/> sayfasından erişilmiştir.
- Yusufoğlu, Ö. Ş. (2017). Boş zaman faaliyeti olarak akıllı telefonlar ve sosyal yaşam üzerine etkileri: Üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Fırat üniversitesi İnsan ve toplum bilimleri araştırmaları dergisi*. <http://www.itobiad.com/download/article-file/360505> sayfasından erişilmiştir.
- Yapar, A. (2004). İletişim teknolojilerinin medya üzerine etkileri. *II. Uluslararası İletişim Sempozyumu* ss:437-448
- Yıldız, M. (2006). Kamu siyasaları açısından cep telefonu teknolojisi ve mobil devlet. *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/307785> sayfasından erişilmiştir.

We are Social, (2019). *Digital 2019 Turkey (January 2019) v01*. <https://www.slideshare.net/DataReportal/digital-2019-turkey-january-2019-v01> sayfasından erişilmiştir.

We are Social, (2019). *Digital in 2019*. <https://wearesocial.com/global-digital-report-2019> sayfasından erişilmiştir.